

معماری و هستی‌شناسی شیء محور

[با پیش‌گفتاری از گراهام هارمن]

به کوشش:

پویان روحی

انتشارات تخصصی هنر،
معماری و شهرسازی

روحی، پویان، ۱۳۵۹ -
 معماری و هستی‌شناسی شیء معجور به کوشش پویان روحی؛ با پیش‌گفتاری از گراهام هارمن.
 مشهد: کتابکده کسری، ۱۳۹۹.
 ۲۵۱ ص؛ ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.
 شابک:
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
 موضوع: معماری و فلسفه
 موضوع: Architecture and philosophy
 شناسه افزوده: هارمن، گراهام، ۱۹۶۸-م.
 شناسه: Harman, Graham, -1968 رده:
 رده بدی‌کنگره:
 رده بندی دیویی:
 شماره کتابشناختی ملی:
 ۹۷۸-۶۲۲-۶۹۶۳-۱۴-۵
 NAT۵۰۰
 ۷۲۰/۱
 ۶۲۰۸۵۷۰

کتابکده تخصصی هنر، معماری و شهرسازی کسری

معماری و هستی‌شناسی شیء معجور
 پویان روحی

صفحه‌آرایی و آماده‌سازی چاپ: لیلا کفایش

چاپ اول: پاییز ۱۳۹۹

شمارگان: ۱۰۰۰

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ آستان قدس رضوی

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۹۶۳-۱۴-۵

انتشارات: کتابکده کسری

وبسایت و فروشگاه اینترنتی: www.kasrapublishing.ir

تلفن: ۰۵۱-۳۸۴۳۵۵۳۱ همراه: ۰۹۱۵ ۳۰۱۷۱۸۱

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب برای انتشارات کتابکده کسری محفوظ است. هرگونه تصویربرداری و تکثیر اعم از نسخه‌ی کاغذی و دیجیتال و... از تمام یا بخشی از کتاب ممنوع و موجب پیگرد قانونی است.

فهرست

- ۷ دیباچه: پویان روحی
- ۱۱ پیش‌گفتار: گراهام هارمن
- ۲۱ شیء دوباره حمله می‌کند: توگوی لوسی کیمبل و گراهام هارمن، ۲۰۱۳
- ۴۱ بازگشت به اشیاء [عجیب]: دیوید رو، ۲۰۱۳
- ۵۳ شهر همچون یک سازه: تالاتی در فرم شهر: پیتر ترامر، ۲۰۱۳
- ۶۵ «ببین [امر] واقعی: رت روسو، ۲۰۱۵
- ۷۱ واقع‌گرایی غریب: گفت‌وگوی رت روسو و دیوید رو، ۲۰۱۵
- ۷۷ آیا پلوتو واقعی است؟ گفت‌وگوی رت روسو و جیسون پین، ۲۰۱۵
- ۸۵ کشتنِ سادگی: رت روسو و دیوید رو، ۲۰۱۵
- واقعیتِ اصلاح‌شده، یا چطور از سینما بیاموزیم و از واقعیت‌ها دور برویم:
- ۱۰۹ گفت‌وگوی رت روسو و فردا که: تاناتا، ۲۰۱۵
- ۱۱۵ چرخش شیء: گفت‌وگوی تاد گنن، گراهام هارمن، دیوید رو، و تام ویسکامب، ۲۰۱۵
- ۱۶۷ آرامگاهی برای پارامترسیزم: مارک فاستر گیج، ۲۰۱۶
- ۱۷۹ اندیشه‌ورزی در برابر بی‌تفاوتی: مارک فاستر گیج، ۲۰۱۷
- ۲۰۹ معماری در عصر ابراشیاء: پیتر ترامر، ۲۰۱۹
- ۲۲۵ یک گفت‌وگو: گرنت همیلتون و گراهام هارمن، ۲۰۱۹
- ۲۳۷ یک گفت‌وگو: پویان روحی و گراهام هارمن، ۲۰۲۰

پویان روحی

کتابی که در دست دارید به یکی از اصلی‌ترین موضوعاتِ گفت‌وگوهای معاصر - فلسفه‌ی شیء معاصر - می‌پردازد. معماری و فلسفه در طول سه دهه‌ی گذشته، رابطه‌ی نزدیک و پرتلاطمی داشته‌اند. دهه‌ی هشتاد میلادی شاهد نسلی از معماران تجربه‌گرا و اندیشه‌ورز^۱ بود که با تمام وجود تلاش کردند در برابر معماری پست‌مدرن، تاریخی‌گرا مقاومت کنند و با آن بجنگند. آن‌ها در این مبارزه از فلسفه و منطق به‌عنوان ابزاری کار فکریِ ژاک دریدا^۲ [اوپل دمان^۳]، و فلسفه‌ی دیکانستر اکشن^۴ استفاده کردند و از آن در راستای تولید زبان معماری جدیدی بهره‌بردند. این سو با زبان معماری مدرن، و از سوی دیگر با زبان معماری پست‌مدرن تاریخی^۵ تفاوت داشت، استفاده کردند. اوج این تلاش‌ها در نمایشگاه معماری دیکانستر اکتیویست که در سال ۱۹۸۸ در موزه‌ی هنر مدرن نیو یورک^۶ برگزار شد، خود را نشان داد. نمایشگاهی که برنارد شومی^۷ که خود از شرکت‌کنندگان این نمایشگاه بود، از آن به‌عنوان تیر خلاصی به بدن نیمه‌جان معماری پست‌مدرن یاد کرد. با این وجود، حوزه‌ی تأثیر فلسفه‌ی دیکانستر اکشن، و معماری دیکانستر اکتیویست از دایره‌ی محدودی فراتر نرفت. سال‌های پایانی

- 1- Experimental
- 2- Speculative
- 3- Jacques Derrida
- 4- Paul de Man
- 5- Deconstruction
- 6- Historicist
- Postmodernism
- 7- MoMA
- 8- Bernard Tschumi

دهه‌ی شصت شاهد برگردان آثار فیلسوف فرانسوی دیگری به زبان انگلیسی و آشنایی خوانندگان انگلیسی‌زبان، و به‌طور خاص معماران با این نوشته‌ها بود. او کسی نبود جز ژیل دلوز^۱.

آثار دلوز به سرعت راه خود را به درون گفتمان معماری پیدا کردند. تئوریست‌هایی همچون سنفورد کوئینتر^۲ و جف کپینس^۳ از جمله‌ی افرادی بودند که در نقش میانجی فلسفه و معماری عمل کردند و تلاش کردند تا از ورود این گفتمان فلسفی جدید به معماری پشتیبانی کنند؛ گفتمانی که به جای هستی^۴، روی شدن^۵ تمرکز داشت و به جرعه‌ای از واژگان جدید را به گفتمان معماری اعانه کرد؛ کردی سی^۶، ریزوم^۷، شدن، و ... در دهه‌ی نود، پروژه‌های بسیاری با نگاه به فلسفه‌ی فولد^۸ طراحی و اجرا شدند و در سال ۱۹۹۲، یک شماره از مجله‌ی "طراحی معماری" به فولدینگ اختصاص داده شد؛ شماره‌ای که ادیسیا^۹ بسیاری از معماران و تئوریست‌های درگیر در این گفتمان در آن اشاره شد. تأثیر گفتمان دلوزی بر معماری به شکلی پررنگ تا پایان دهه‌ی ۲۰۱۰ باقی ماند و امروز نیز تا اندازه‌ی زیادی در پراکتیس افرادی همچون باتریک شوماخر^{۱۰} حضور دارد.

فلسفه یا هستی‌شناسی شیء^{۱۱} در دهه‌ی ۲۰۱۰ کار گروه کوچکی از فیلسوفان جوان که زیر عنوان واقع‌گرایی غرب^{۱۲} شناخته می‌شوند، و در قالب پروژه‌ی فکری گراهام هارمن^{۱۳} پیرین آمدن^{۱۴} او که استاد دانشگاه آمریکایی قاهره بود، از سال ۲۰۱۳ وارد صحنه شد. او با معماران شد، و از سال ۲۰۱۵ و با آمدن به موسسه‌ی معماری کالبرنیلان جنی بی (سای-آرک^{۱۵})، به شکلی جدی وارد تلاش برای شکل‌دهی و پیشبرد این گفتمان جدید در صحنه‌ی گفتمان معاصر شد.

فلسفه‌ی شیء محور گراهام هارمن، فلسفه‌ای است که دنیا را به شکل کارناوالی از اشیاء برابر می‌بیند؛ اشیائی که هر چند متفاوت‌اند، اما از منظری هستی‌شناختی روی یک صفحه‌ی افقی قرار گرفته‌اند و نسبت به یکدیگر برتری ندارند. در این مدل، اسب‌های تک‌شاخ،

- 1- Gilles Deleuze
- 2- Sanford Kwinter
- 3- Jeffrey Kipnis
- 4- Being
- 5- Becoming
- 6- Transformation
- 7- Rhizome
- 8- Fold
- 9- Architectural Design-AD
- 10- Patrik Schumacher
- 11- OOO-Object-Oriented Ontology
- 12- Speculative Realism
- 13- Graham Harman
- 14- SCI-Arc

مثلث‌ها، دوچرخه‌ها، نوترون‌ها، و انسان‌ها همگی چیزهایی هستند که ماهیتی پایدار دارند؛ ماهیتی که از دگر دیسی‌ها، تاثیرات، و اجزای تشکیل دهنده‌ی آن‌ها فراتر می‌رود. این نگاه بسیار دموکراتیکی است که انسان به عنوان داور نهایی واقعی بودن یا نبودن را از سکوی هستی‌شناختی‌اش پایین می‌آورد. فلسفه‌ی شیءمحور در عین حال اصراً، تئوری معماری را نیز به چالش می‌گیرد؛ تئوری‌ای که ساختارش، تلاش به شکل دادن به هستی انسان به عنوان مرکز جهان، به شکلی سرسختانه انسان-مرکز باقی مانده است.

یادداشت‌های این کتاب از جمله‌ی مهم‌ترین متن‌هایی هستند که در طول چندین سال اخیر، و در این گفتمان نوشته شده‌اند. نویسندگان این یادداشت‌ها، مدارس و جوانی هستند که عموماً در دهه‌ی هشتاد و نود میلادی تحصیل کردند و در حال حاضر، در کنار پرکتیس معماری، در مهم‌ترین مدارس ایالات متحده، صاحب کرسی تدریس و مدیریت برنامه‌های کارشناسی ارشد هستند. بنابراین این یادداشت‌ها می‌توانند تصویر خلاصه‌ای از اندیشه و گفتمان معاصر معماری به خواننده ارائه بدهند.

تقریباً نیمی از متن‌های انتخاب شده، از متن‌های معماری، با عنوان "معماری و هستی‌شناسی شیءمحور"، که گراهام هارمن در سال ۲۰۰۶، تدریس می‌کند، انتخاب شده‌اند. متن‌های دیگر نیز به دلیل ارتباط مستقیم یا غیرمستقیمی که با موضوع دارند، به این مجموعه اضافه شده‌اند. متن‌هایی که در گذشته و در کتاب‌های دیگری منتشر شده‌اند، مورد بازبینی قرار گرفته، و ویرایش شده‌اند. جای آن دارد که از پشتیبانی و محبت فروتنانه‌ی گراهام هارمن که افتخار شاگردی‌اش را دارم، سپاسگزاری کنم. همین‌طور از نگاه باز، پذیرا، و پشتیبان نیمه طالبیان و سیما نبی‌زاده، مدیران کتابکده‌ی کسری، و در عین حال دوستان خوبم.

پویان روحی،

تایستان ۱۳۹۹، تهران